

Koliko vrijedi obrazovanje i rad u obrazovanju u RH?

Posljednje priopćenje Državnog zavoda za statistiku (DZS) o isplaćenim neto i bruto plaćama prema stupnju stručne spreme i sektorima djelatnosti ukazalo je na činjenicu da su tijekom 2011. osobe s visokom stručnom spremom ostvarile najnižu bruto plaću upravo u sustavu obrazovanja.

Podaci do kojih se došlo analizom priopćenja DZS-a vrlo su zabrinjavajući i ukazuju na tešku poziciju zaposlenika u obrazovanju. Percepcija javnosti o njihovim primanjima često je suprotna stvarnoj situaciji, a dolje navedeni podaci jasno prikazuju vrednovanje rada u sektoru obrazovanja.

Naime, prosječna isplaćena bruto plaća za osobe¹ s visokom stručnom spremom (VSS) u obrazovanju je 2011. iznosila samo 9.450 kuna, odnosno bila je najmanja u 19 ukupno promatranih sektora djelatnosti (vidi Tablicu 1.). Najbolje su stajali zaposlenici u sektoru rudarstva i vađenja gdje je prosječna bruto plaća iznosila 17.138 kuna što je skoro dva puta više nego u obrazovanju. Dobro je stajao i sektor financijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja s prosječnom bruto plaćom od 17.065 kuna što i nije neko iznenađenje.

U obrazovanju ni zaposleni s višom stručnom spremom nisu stajali mnogo bolje. S prosječnom bruto plaćom od 8.138 kn nalazili su se na 17. mjestu, dok su prosječne plaće zaposlenih u obrazovanju sa srednjom i nižom stručnom spremom zauzele 14. mjesto. Za osobe sa srednjom stručnom spremom bruto plaća u obrazovanju iznosila je 5.871 kunu (najviša u djelatnostima rudarstva - 8.751 kn i financijskim djelatnostima - 8.307 kn), a za osobe s nižom stručnom spremom 4.457 kuna (najviša u financijskim djelatnostima - 7.200 kn).

Tablica 1. Bruto plaće prema sektorima NKD-a i stupnju stručne spreme u 2011. g. (kn)

VISOKA			VIŠA			SREDNJA			NIŽA			UKUPNO ZAPOSLENI		
r.br.	SEKTOR	Bruto plaća	r.br.	SEKTOR	Bruto plaća	r.br.	SEKTOR	Bruto plaća	r.br.	SEKTOR	Bruto plaća	r.br.	SEKTOR	Bruto plaća
1.	B Rudarstvo i vađenje	17.138	1.	Prijevoz i skladištenje	13.796	1.	Rudarstvo i vađenje	8.751	1.	Financijske dj. i dj. osig.	7.200	1.	Financijske dj. i dj. osig.	11.896
2.	K Financijske dj. i dj. osig.	17.065	2.	Rudarstvo i vađenje	12.864	2.	Financijske dj. i dj. osig.	8.307	2.	Prijevoz i skladištenje	6.697	2.	Informacije i komunik.	11.063
3.	O Djel. zdravstv.zaštite soc.skrbi	16.010	3.	Informacije i komunik.	11.227	3.	Informacije i komunik.	8.086	3.	Poslovanje nekretninama	6.444	3.	Rudarstvo i vađenje	10.008
4.	H Prijevoz i skladištenje	14.779	4.	Opskrba el.energ.,plinom...	10.888	4.	Opskrba el.energ.,plinom...	7.948	4.	Rudarstvo i vađenje	6.005	4.	Opskrba el.energ.,plinom...	9.751
5.	J Informacije i komunik.	14.652	5.	Financijske dj. i dj. osig.	10.600	5.	Javna uprava i obr.,obv.soc.osiguranje	7.495	5.	Umjetnost, zabava i rekreacija	5.510	5.	Javna uprava i obr.,obv.soc.osiguranje	9.019
6.	C Prerađivačka industrija	14.583	6.	Poslovanje nekretninama	10.059	6.	Djel. zdravstv.zaštite soc.skrbi	7.303	6.	Opskrba el.energ.,plinom...	5.460	6.	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	8.906
7.	G Trgovina na veliko i na malo...	14.524	7.	Opskrba vodom...	9.866	7.	Poslovanje nekretninama	7.242	7.	Opskrba vodom...	5.327	7.	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	8.863
8.	D Opskrba el.energ.,plinom...	14.069	8.	Djelatnosti pružanja smještaja...	9.618	8.	Prijevoz i skladištenje	7.140	8.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5.228	8.	Poslovanje nekretninama	8.233
9.	L Poslovanje nekretninama	13.173	9.	Javna uprava i obr.,obv.soc.osiguranje	9.208	9.	Opskrba vodom...	7.045	9.	Ostale uslužne djelatnosti	5.167	9.	Prijevoz i skladištenje	8.221
10.	O Javna uprava i obr.,obv.soc.osiguranje	12.873	10.	Trgovina na veliko i na malo...	9.138	10.	Umjetnost, zabava i rekreacija	6.341	10.	Informacije i komunikacije	5.159	10.	Obrazovanje	8.111
11.	E Opskrba vodom...	12.740	11.	Prerađivačka industrija	9.132	11.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6.061	11.	Djelatnosti pružanja smještaja...	4.995	11.	Umjetnost, zabava i rekreacija	7.759
12.	F Građevinarstvo	12.700	12.	Građevinarstvo	9.121	12.	Djelatnosti pružanja smještaja...	5.921	12.	Građevinarstvo	4.852	12.	Opskrba vodom...	7.318
13.	M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	12.675	13.	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	9.049	13.	Trgovina na veliko i na malo...	5.887	13.	Prerađivačka industrija	4.712	13.	Ostale uslužne djelatnosti	7.200
14.	I Djelatnosti pružanja smještaja...	12.566	14.	Ostale uslužne djelatnosti	9.005	14.	Obrazovanje	5.871	14.	Obrazovanje	4.457	14.	Trgovina na veliko i na malo...	6.781
15.	A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	11.470	15.	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	8.946	15.	Ostale uslužne djelatnosti	5.853	15.	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4.439	15.	Prerađivačka industrija	6.648
16.	S Ostale uslužne djelatnosti	11.463	16.	Umjetnost, zabava i rekreacija	8.596	16.	Prerađivačka industrija	5.806	16.	Djel. zdravstv.zaštite soc.skrbi	4.371	16.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6.616
17.	R Umjetnost, zabava i rekreacija	11.117	17.	Obrazovanje	8.138	17.	Građevinarstvo	5.804	17.	Trgovina na veliko i na malo...	4.363	17.	Djelatnosti pružanja smještaja...	6.530
18.	N Administrativne i pom.uslužne djelatn.	9.797	18.	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	7.900	18.	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	5.465	18.	Javna uprava i obr.,obv.soc.osiguranje	4.148	18.	Građevinarstvo	6.145
19.	P Obrazovanje	9.450	19.	Administrativne i pom.uslužne djelatn.	7.437	19.	Administrativne i pom.uslužne djelatn.	4.805	19.	Administrativne i pom.uslužne djelatn.	3.634	19.	Administrativne i pom.uslužne djelatn.	5.238
Ukupno		12.873			9.266			6.443			4.919			7.772

Izvor: DZS, obrada NSZVO

¹ Podaci DZS-a obuhvaćaju sve zaposlene po stručnim spremama koji su imali zasnovani radni odnos bez obzira na vrstu radnog odnosa i duljinu radnog vremena uz uvjet da su radili svih 12 mjeseci u prethodnoj godini.

Ako se u obzir uzme plaća za ukupno zaposlene u 2011.² onda je **obrazovanje** s bruto plaćom od 8.111 kuna zauzelo **deseto**, a stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s plaćom od 8.863 kune sedmo mjesto od ukupno 19 promatranih sektora. **Najviše plaće ostvarili su zaposlenici u financijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja (11.896)** te zaposlenici u djelatnostima povezanim s informacijama i komunikacijama (11.063). Bitno je istaknuti da sektor obrazovanja i znanstvenih, stručnih i tehničkih djelatnosti prema ovom pokazatelju stoji nešto bolje zbog visokog udjela visokoobrazovane radne snage u odnosu na druge sektore. Takva struktura radne snage povećava njihov ukupan prosjek plaća.

Imajući na umu navedene podatke možemo zaključiti da je rad u obrazovanju po svim stručnim spremama visoko obezvrijeđen (prema većini kriterija nalazi se u samom dnu), dok su npr. sektori financijskih djelatnosti i djelatnosti informacija i komunikacija na samom vrhu, u prosjeku s dva puta višim bruto plaćama.

Fakultetsko obrazovanje vrijedi manje samo u 9 djelatnosti

Slabo vrednovanje visokog obrazovanja posebno dolazi do izražaja ako se sektori djelatnosti dodatno raščlane³ što je vidljivo u Tablici 2. Naime, u **djelatnosti proizvodnje duhanskih proizvoda** (djelatnost s najvećom bruto plaćom za visoku stručnu spremu) **plaća za VSS radnika je iznosila 25.003 kune** što je gotovo **2,7 puta više od bruto plaće za isti stupanj stručne spreme u obrazovanju**. Velike razlike vidljive su i u odnosu na zaposlene u proizvodnji pića te vodenom prijevozu, kao i u odnosu na proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka.

Ako se promatraju neto plaće situacija nije puno drugačija te je zaposlenik duhanske industrije s visokom stručnom spremom u 2011. primio 2,3 puta veću plaću od usporedivog radnika u obrazovanju.

Tablica 2. Djelatnosti s najvećim bruto plaćama prema stupnju stručne spreme u 2011. (kn)

VISOKA			VIŠA			SREDNJA			NIŽA			UKUPNO ZAPOSLENI		
r.br.	DJELATNOST	Bruto plaća	r.br.	DJELATNOST	Bruto plaća	r.br.	DJELATNOST	Bruto plaća	r.br.	DJELATNOST	Bruto plaća	r.br.	DJELATNOST	Bruto plaća
1.	Proizvodnja duhanskih proizvoda	25.003	1.	Zračni prijevoz	25.160	1.	Vađenje sirove nafte i prirodnog plina	10.107	1.	Osiguranje, reosiguranje i mirovinski fondovi, osim obveznog socijalnog osiguranja	9.293	1.	Zračni prijevoz	14.761
2.	Proizvodnja pića	22.033	2.	Skladištenje i prateće djelatnosti u prijevozu	16.954	2.	Pomoćne uslužne djelatnosti u rudarstvu	9.790	2.	Kopneni prijevoz i cjevovodni transport	9.061	2.	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	13.677
3.	Vodeni prijevoz	21.781	3.	Vodeni prijevoz	14.897	3.	Proizvodnja koks i rafiniranih naftnih proizvoda	9.744	3.	Pomoćne uslužne djelatnosti u rudarstvu	7.901	3.	Promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta	13.345
4.	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	21.382	4.	Proizvodnja duhanskih proizvoda	13.971	4.	Zračni prijevoz	9.524	4.	Uredske administrativne i pomoćne djelatnosti te ostale poslovne pomoćne djelatnosti	7.594	4.	Telekomunikacije	13.095
5.	Vađenje sirove nafte i prirodnog plina	19.153	5.	Vađenje sirove nafte i prirodnog plina	13.928	5.	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	9.132	5.	Proizvodnja duhanskih proizvoda	7.367	5.	Proizvodnja duhanskih proizvoda	13.088
6.	Promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta	19.148	6.	Pomoćne uslužne djelatnosti u rudarstvu	13.879	6.	Telekomunikacije	9.030	6.	Popravak i instaliranje strojeva i opreme	7.002	6.	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	12.943
7.	Telekomunikacije	19.114	7.	Telekomunikacije	12.802	7.	Vodeni prijevoz	8.923	7.	Skladištenje i prateće djelatnosti u prijevozu	6.829	7.	Vađenje sirove nafte i prirodnog plina	12.495
8.	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	17.949	8.	Proizvodnja pića	12.366	8.	Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i mirovinskih fondova	8.860	8.	Proizvodnja pića	6.636	8.	Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima	12.047
9.	Uklanjanje otpadnih voda	17.584	9.	Promidžba (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta	11.604	9.	Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima	8.831	9.	Šumarstvo i sječa drva	6.618	9.	Proizvodnja koks i rafiniranih naftnih proizvoda	11.820
30.	Znanstveno istraživanje i razvoj	13.917	29.	Znanstveno istraživanje i razvoj	9.605	21.	Znanstveno istraživanje i razvoj	7.383	57.	Znanstveno istraživanje i razvoj	4.437	10.	Znanstveno istraživanje i razvoj	11.663
74.	Obrazovanje	9.450	57.	Obrazovanje	8.138	57.	Obrazovanje	5.871	56.	Obrazovanje	4.457	33.	Obrazovanje	8.111
Ukupno		12.873			9.266			6.443			4.919			7.772

Izvor: DZS, obrada NSZVO

² Ukupno zaposlene u pravnim osobama koji su radili svih 12 mjeseci u 2011.

³ Priopćenje DZS-a promatra 19 sektora (Tablica 1.) i 83 raščlanjene djelatnosti (Tablica 2.) unutar tih sektora (NKD 2007.)

Poražavajuća je činjenica da je od **ukupno 83 djelatnosti u samo njih 9 prosječna bruto plaća za visoku stručnu spremu iznosila manje nego u obrazovanju** te se tako obrazovanje našlo na **74.** mjestu ako se poreda po veličini sve 83 djelatnosti. Nešto više bruto plaće isplaćene su VSS radnici u znanstvenom istraživanju i razvoju čija su se bruto primanja od 13.917 kuna smjestila na 30. mjesto. Gledajući i druge razine stručne spreme obrazovanje ne stoji mnogo bolje.

Na kraju još jedna zabrinjavajuća činjenica o pravednoj cijeni rada u obrazovanju. Naime, bruto plaća za osobe s visokom stručnom spremom u obrazovanju gotovo je identična bruto plaći zaposlenika s nižom stručnom spremom u djelatnosti osiguranja, reosiguranja i mirovinskih fondova (djelatnost s najvišom prosječnom bruto plaćom za nižu stručnu spremu).

S obzirom da je od 2011. do danas došlo do brojnih pritisaka na smanjenje primanja zaposlenih u sustavu obrazovanja, ovi podaci trebali bi poslužiti kao upozorenje nositeljima ekonomske politike u Hrvatskoj.

Pripremili:

Andreja Škvorc, mag. oec.

Matija Kroflin, mag. oec.